

ในการศึกษาความสำคัญของฐานทัพสหรัฐในฟิลิปปินส์ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง ในช่วงปี 1965-1984 นั้น สิ่งหนึ่งที่จะเห็นได้ชัดเจน ก็คือการทำที่รัฐบาลสหรัฐทุกรัฐบาลให้ความสนับสนุนและความช่วยเหลือด้านการเมือง การทหารและเศรษฐกิจแก่รัฐบาลฟิลิปปินส์ภายใต้การนำของประธานาธิบดีมาร์กอสตลอดมา กล่าวคือนับตั้งแต่ประธานาธิบดีจอห์นสัน สหรัฐก็ได้ให้ความช่วยเหลือด้านการทหารและเศรษฐกิจแก่ฟิลิปปินส์เป็นอย่างดี ดังได้กล่าวแล้วในบทที่ 3 นอกจากนี้ สหรัฐยังได้ให้ความมั่นใจในการรักษาความมั่นคงของฟิลิปปินส์ด้วย ดังจะเห็นได้จากในระหว่างการเดินทางเยือนสหรัฐของประธานาธิบดีมาร์กอส ในเดือนกันยายน 1966 ประธานาธิบดีจอห์นสันได้กล่าวย้ำถึงภาระผูกพันของสหรัฐที่มีต่อการป้องกันฟิลิปปินส์ตามสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันปี 1951 รวมทั้งผู้นำของทั้งสองประเทศ ยังได้เห็นพ้องต้องกันถึงความจำเป็นของฐานทัพสหรัฐในฟิลิปปินส์ที่มีต่อประเทศทั้งสองและการป้องกันร่วมกัน¹

ต่อมาในสมัยของประธานาธิบดีนิกสัน แม้ว่าจะได้มีการประกาศลัทธินิกสันในปี 1969 อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงนโยบายของสหรัฐที่จะถอนตัวจากการเข้าร่วมทางการเมืองในทวีปเอเชียก็ตาม แต่ความช่วยเหลือจากสหรัฐที่มีต่อฟิลิปปินส์ก็ยังคงดำเนินต่อไป รวมทั้งประธานาธิบดีมาร์กอสก็ได้มีความมั่นใจว่า สหรัฐจะไม่ทอดทิ้งพันธมิตรของสหรัฐในเอเชีย² ดังจะเห็นได้จากช่วงที่ประธานาธิบดีนิกสันเดินทางมาเยือนฟิลิปปินส์ในกลางปี 1969 นั้นเอง และเมื่อประธานาธิบดีมาร์กอสประกาศกฎอัยการศึกในปี 1972 อัน

¹ Berry Jr., "American Military Bases in the Philippines, Base Negotiations, and Philippines-American Relations : Past, Present and Future," p. 258.

² Ibid., p. 267.

เป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยที่สหรัฐจัดสร้างไว้ ความช่วยเหลือของสหรัฐก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิม รวมทั้งยังมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นด้วย*

ในสมัยประธานาธิบดีฟอร์ด นอกจากจะยังคงให้ความช่วยเหลือแก่ฟิลิปปินส์แล้ว ในระหว่างการเดินทางเยือนฟิลิปปินส์ในช่วงต้นเดือนธันวาคม 1975 ประธานาธิบดีฟอร์ด ยังได้ย้ำถึงความสำคัญของสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันที่มีต่อความมั่นคงของทั้งสองประเทศและ ฐานทัพสหรัฐในฟิลิปปินส์ก็ได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญสำหรับการคงอยู่ของกองกำลัง ทหารสหรัฐในบริเวณแปซิฟิกตะวันตก เพื่อสนับสนุนความมั่นคงร่วมกัน³

เมื่อประธานาธิบดีคาร์เตอร์ เข้ารับตำแหน่งในปี 1977 นั้น เป็นที่คาดคะเน กันว่า ความสัมพันธ์ที่มีกับฟิลิปปินส์จะต้องได้รับความกระทบกระเทือน เนื่องจากประธานาธิบดี คาร์เตอร์ได้เน้นในเรื่องสิทธิมนุษยชนที่จะต้องคำนึงควบคู่ไปกับนโยบายต่างประเทศของ สหรัฐ** ในขณะที่เป็นที่ทราบกันดีว่า ในประเทศฟิลิปปินส์นั้นได้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนกัน อย่างกว้างขวาง โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายการศึกษา แต่อย่างไรก็ตามความช่วยเหลือที่ สหรัฐให้แก่ฟิลิปปินส์ก็ยังคงดำเนินไปตามปกติ ยิ่งกว่านั้นในสมัยของประธานาธิบดีคาร์เตอร์ นี้เอง ก็ได้มีการบรรลุลูกตกลงเกี่ยวกับเรื่องฐานทัพ ซึ่งรัฐบาลสหรัฐตกลงให้ความช่วยเหลือ แก่ฟิลิปปินส์เป็นจำนวนทั้งสิ้น 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับระยะเวลา 5 ปี*** จึงได้มีผู้ กล่าวกันว่าสหรัฐได้กล่าวถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกัมพูชาอย่างมาก ขณะที่สหรัฐได้ดำเนินการ เพียงเล็กน้อย เท่านั้นสำหรับกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในฟิลิปปินส์ เพราะสหรัฐต้อง 4 การที่จะคงฐานทัพของคนไวโนฟิลิปปินส์เป็นอย่างมาก

*
ดูรายละเอียดในตารางที่ 3.1 และ 3.2

³
Keesing's Contemporary Archives 1976 : 27557.

**
ดูรายละเอียดในบทที่ 3

ดูรายละเอียดในบทที่ 3

⁴
Richard Butwell, "United States Aid in Southeast Asia,"

ต่อมาในสมัยของประธานาธิบดีเรแกน ดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 ว่า ก่อนหน้าที่จะได้มีการลงนามในความตกลง เรื่องฐานทัพ ซึ่งต้องมีการเจรจากันทุก 5 ปีตามข้อตกลงในปี 1979 นั้น รัฐบาลสหรัฐได้สังเกตเห็นเสียงที่จะแสดงท่าทีในอันที่จะนำไปสู่ความไม่พอใจของประธานาธิบดีมาร์กอส ซึ่งจะ เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุผลในการเจรจาดังกล่าว ย่อมจะ เป็นการแสดงให้เห็นแล้วว่า สหรัฐให้ความสำคัญกับการเจรจาความตกลง เรื่องฐานทัพเป็นอย่างมาก นอกจากนั้น ความช่วยเหลือที่สหรัฐตกลงจะให้แก่ฟิลิปปินส์ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ก็ได้เพิ่มขึ้นจากเดิมในสมัยประธานาธิบดีคาร์เตอร์เป็น 900 ล้านดอลลาร์ และเมื่อเกิดกรณีลอบสังหารอดีตนายกรัฐมนตรีใน ที่ท่าอากาศยานกรุงมะนิลา ในเดือนสิงหาคม 1983 แม้ว่ารัฐบาลสหรัฐจะมีความหวาดระแวงว่า รัฐบาลฟิลิปปินส์อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวด้วย แต่รัฐบาลสหรัฐก็ยังคงแสดงท่าทีในการที่ยังคงให้ความสนับสนุนประธานาธิบดีมาร์กอสอยู่เช่นเดิม*

ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่แน่ชัดว่า ไม่ว่าการเมืองการปกครองภายในประเทศฟิลิปปินส์จะเป็นไปในรูปแบบใดก็ตาม สหรัฐก็จะคงให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลฟิลิปปินส์เสมอ ซึ่งการที่ท่าทีของสหรัฐออกมาในแนวนี้ ก็เนื่องจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการคือ

1. ความต้องการที่จะคงฐานทัพไว้ในฟิลิปปินส์ต่อไป ดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ว่า ฐานทัพสหรัฐในฟิลิปปินส์นั้น มีความสำคัญอย่างมากในทางยุทธศาสตร์คือสหรัฐทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค กล่าวคือ ฐานทัพในฟิลิปปินส์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของระบบฐานทัพของสหรัฐในบริเวณมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย เพราะฐานทัพในฟิลิปปินส์เป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างฐานทัพในบริเวณแปซิฟิกตะวันตก อันได้แก่ ฐานทัพในญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และเกาะกวม กับฐานทัพบนเกาะติมอร์ การ์เซียในมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งจะสามารถสนับสนุนการปฏิบัติการต่าง ๆ ของสหรัฐทั้งในบริเวณแปซิฟิกตะวันตกและบริเวณมหาสมุทรอินเดียได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นฐานทัพดังกล่าวยังมีอุปกรณ์ทางทหารที่สำคัญต่อการปฏิบัติการทางการทหารของสหรัฐอยู่อย่างครบครัน อันจะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่สหรัฐเป็นอย่างมาก รวมทั้งฐานทัพสหรัฐในฟิลิปปินส์ยังสามารถส่งผลในทางจิตวิทยาต่อมิตรประเทศของสหรัฐในการที่จะ เป็นการยืนยันถึงการคงบทบาทของสหรัฐไว้ใน เอเชียต่อไปและเป็น

*
ดูรายละเอียดในบทที่ 3

เสมือนการค้าประกันค้ำประกันต่อพันธะกรณีที่สหรัฐมีตามความตกลงและสนธิสัญญาต่าง ๆ กับนานาประเทศ ในบริเวณแปซิฟิกตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฐานทัพสหรัฐในฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นฐานทัพแห่งเดียวในภูมิภาคนี้ดูจะทวีความสำคัญมากขึ้น เมื่อไซเวียดได้เข้ามาใช้ฐานทัพในเวียดนามและการเกิดเหตุการณ์ไม่สงบขึ้นในกัมพูชา อันสืบเนื่องจากการรุกรานของเวียดนาม ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มในการขยายตัวของสหภาพไซเวียดมายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นี้เพิ่มขึ้น ฐานทัพในฟิลิปปินส์จึงเป็นเสมือนสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่า สหรัฐยังคงมีผลประโยชน์อยู่ในภูมิภาคนี้และช่วยให้เกิดความมั่นใจแก่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคว่า สหรัฐจะไม่ทอดทิ้งมิตรประเทศของสหรัฐ ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่ารัฐบาลสหรัฐทุกรัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าวได้พยายามดำเนินนโยบายในการที่จะรักษาสถิติการใช้ฐานทัพในฟิลิปปินส์เอาไว้ นับตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีจอห์นสันจนถึงสมัยประธานาธิบดีเรแกน* โดยการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก่รัฐบาลฟิลิปปินส์เป็นการตอบแทน

2. พฤติกรรมของประธานาธิบดีมาร์กอสที่แสดงให้เห็นประจักษ์ว่า ตัวเขาเป็นพันธมิตรที่ดีของสหรัฐตลอดมา กล่าวคือ ประธานาธิบดีมาร์กอสได้ให้ความสนับสนุนนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศของสหรัฐ เป็นอย่างดีเรื่อยมา เช่น การที่ประธานาธิบดีมาร์กอสได้ส่งกองทหารฟิลิปปินส์ไปช่วยปฏิบัติการในเวียดนามใต้ ตามความประสงค์ของสหรัฐในปี 1966** ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่า ฟิลิปปินส์สนับสนุนนโยบายต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอย่าง เข้มแข็งและจริงจัง รวมทั้งจากคำปราศรัยของประธานาธิบดีมาร์กอส ในระหว่างการเดินทางเยือนสหรัฐอย่างเป็นทางการในปี 1966 ที่ได้ยกย่องบทบาทของสหรัฐในเอเชียในการดำเนินนโยบายปิดล้อมสาธารณรัฐประชาชนจีน⁵ ก็ได้สะท้อนถึงความสนับสนุน

*
ดูรายละเอียดในบทที่ 4

**
ดูรายละเอียดในบทที่ 3

5

Berry Jr., "American Military Bases in the Philippines, Base Negotiations and the Philippines-American Relations : Past, Present and Future," p. 257.

ที่ประธานาธิบดีมาร์กอสมีต่อสหรัฐ เป็นอย่างดี

นอกจากนั้นในช่วงหลังจากการประกาศลัทธิกัณฑ์ อันเป็นแนวนโยบายในการที่สหรัฐจะถอนตัวจากการเข้าร่วมทางการ เมืองในเอเชียในอนาคคแล้วได้ทำให้ศิลปินเกิด ความไม่มั่นใจในท่าทีของสหรัฐว่า ฐานทัพในฟิลิปปินส์ยังคงความสำคัญต่อสหรัฐอยู่หรือไม่ และฐานทัพดังกล่าวมีคุณค่าเพียงใดในการรักษาความมั่นคงของฟิลิปปินส์ ถึงกระนั้นก็ตาม ประธานาธิบดีมาร์กอสก็ยังได้แสดงความ เห็นที่จะให้สหรัฐคงฐานทัพไว้ในฟิลิปปินส์ต่อไป ดังจะเห็นได้จากคำปราศรัยของประธานาธิบดีมาร์กอสในเดือนกรกฎาคม 1975⁶ และ ตามด้วยแถลงการณ์ร่วมระหว่างประธานาธิบดีมาร์กอสกับประธานาธิบดีฟอร์ด ในโอกาส ที่ประธานาธิบดีฟอร์ดเดินทางมาเยือนฟิลิปปินส์ ในเดือนธันวาคม 1975 ซึ่งได้ย้าถึงความ สำคัญของการคงฐานทัพสหรัฐไว้ในฟิลิปปินส์ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ส่วนในสมัยของประธานาธิบดี คาร์เตอร์ก็ได้มีการ เจรจาเพื่อแก้ไขทบทวนความตกลง เรื่องฐานทัพระหว่างสหรัฐกับฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็น เจตนารมณ์ของประธานาธิบดีมาร์กอสในการที่จะยินยอมให้สหรัฐยังคง สิทธิในการใช้ฐานทัพได้ต่อไป

จากพฤติกรรมการดังกล่าวแล้วของประธานาธิบดีมาร์กอส จึงทำให้สหรัฐเห็นว่า ประธานาธิบดีมาร์กอส เป็นพันธมิตรที่ดีของสหรัฐ ซึ่งสหรัฐควรจะให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ประกอบกับในช่วงระยะเวลาดังกล่าว (1965-1984) ถึงแม้จะมีปัญหาภายในประเทศทาง ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ อันได้แก่ปัญหาผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ปัญหากลุ่มมุสลิมไมโร ปัญหากลุ่มฝ่ายค้านทางการเมืองกลุ่มต่าง ๆ ที่คือด้านระบอบการปกครองของประธานาธิบดี มาร์กอส รวมทั้งปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและปัญหาความยากจนของประชาชนก็ตาม แต่ สหรัฐยังคงเห็นว่า รัฐบาลฟิลิปปินส์จะสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ภายใต้ ความช่วยเหลือของสหรัฐ*

⁶ "Philippines" in Far Eastern Economic Review Asia 1976 Yearbook (Hong Kong : South China Morning Post Limited, 1976), p. 260.

*
ดูรายละเอียดในบทที่ ๓

อย่างไรก็ดี เนื่องจากความสำคัญของฐานทัพสหรัฐในฟิลิปปินส์ที่มีต่อสหรัฐดังที่
ได้กล่าวแล้วนั้น ทำให้ผู้นำฟิลิปปินส์เริ่มตระหนักถึงฐานะของตนในการที่จะเจรจาดูรอง
กับสหรัฐในการเจรจาแก้ไขทบทวนความตกลงเรื่องฐานทัพระหว่างกันได้ กล่าวคือ
ประธานาธิบดีมาร์กอสได้แสดงท่าทีที่เรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์ตอบแทนจากสหรัฐมาก
ขึ้น เพื่อแลกกับการที่สหรัฐจะยังคงสิทธิในการใช้ฐานทัพในฟิลิปปินส์ได้ต่อไป ดังเช่น หลัง
จากการเจรจาทบทวนความตกลงดังกล่าวในปี 1976 แล้ว ซึ่งสหรัฐได้ประกาศว่า สหรัฐ
และฟิลิปปินส์ได้บรรลุความตกลงระหว่างกัน โดยสหรัฐจะให้ความช่วยเหลือตามโครงการ
ความช่วยเหลือด้านการทหารและ เศรษฐกิจแก่ฟิลิปปินส์เป็นจำนวน 1 พันล้าน เหรียญสหรัฐ
แต่ประธานาธิบดีมาร์กอสได้ปฏิเสธคำประกาศดังกล่าว ซึ่งเป็นที่คาดการณ์กันว่า เนื่อง
จากประธานาธิบดีมาร์กอสต้องการให้ความช่วยเหลือทั้งหมด เป็นความช่วยเหลือด้านการ
ทหารเท่านั้น* และในระหว่างการเจรจาอย่างเป็นทางการในระดับทหการกับทหารในปี
1978 ประธานาธิบดีมาร์กอสก็ได้สั่งระงับการเจรจาในวันที่ 16 สิงหาคม 1978 โดย
อ้างเหตุผลว่า รัฐบาลฟิลิปปินส์มีความจำเป็นที่จะต้องประเมินผลความก้าวหน้าในการเจรจา
ดังกล่าว ซึ่งทำให้เอกอัครราชทูตสหรัฐ นายริชาร์ด เมอร์ฟี ต้องเข้าพบประธานาธิบดี
มาร์กอส ในวันที่ 1 กันยายน 1978 เพื่อโน้มน้าวให้ประธานาธิบดีมาร์กอสดำเนินการ
เจรจาดูไป⁷ รวมทั้งก่อนที่จะมีการเจรจาทบทวนความตกลงเรื่องฐานทัพกันอีกครั้งในปี
1983 นั้น ดังได้กล่าวแล้วว่ารัฐบาลสหรัฐของประธานาธิบดี เรแกนก็พยายามหลีกเลี่ยงการ
แสดงท่าทีที่จะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจแก่ประธานาธิบดีมาร์กอส อันจะเป็นอุปสรรคต่อ
การเจรจา ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงฐานะของผู้นำฟิลิปปินส์ในการเจรจาทบทวนความตกลง

* ดูรายละเอียดในบทที่ 4

7

Berry Jr., "American Military Bases in the Philippines, Base Negotiations, and the Philippines - American Relations : Past, Present and Future," pp. 346-348.

ดังกล่าวว่ามีอำนาจในการต่อรองสูงชันกว่าการเจรจาในสมัยแรก ๆ ยิ่งกว่านั้นผลของการเจรจาที่ออกมาในลักษณะที่ศิลปินได้รับสิทธิและผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า เนื่องจากฐานทัพสหรัฐในฟิลิปปินส์ มีความสำคัญต่อผลประโยชน์ของสหรัฐอย่างมาก จึงทำให้สหรัฐให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก่รัฐบาลฟิลิปปินส์ที่สหรัฐเห็นว่าเป็นมิตรที่ดีและมีความมั่นคง โดยไม่คำนึงว่าจะมีรูปแบบการปกครองอยู่ในลักษณะใด รวมทั้งสหรัฐยังได้ยอมโอนอ่อนผ่อนตามความต้องการของฟิลิปปินส์ในการเจรจา ทบทวนความตกลงเรื่องฐานทัพ เพื่อให้สหรัฐจะได้คงสิทธิในการใช้ฐานทัพในฟิลิปปินส์ได้ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย